

nič manj »nerazumljivega« Uroša Kalčiča — sposobnost presenetljivega neresnega distanciranja od svojega pravkaršnjega pisateljskega postopka ali drugače: zaloga dovtipnosti. Če se pri njem (v prozi Odsevi) dve kurbi v vlakcu na mah spremenita v kuri in pričneta zaradi boljšega brskati s kljunom po tleh, je to popolna izjema in še povrh nič kdove kakšna. Vprašanje okusnosti postane aktualno, ko se neutrudno razvijajo »drekološka« razmišljanja (Nesporazum) in nič posebno zanimivega ni niti pogostno spreminjanje ljudi v živali, na primer klasikov svetovne kulture v »majhne zelene pošasti« (Poésie ridicule) ali v teleta in svinje (Črna teleta) ali v kaj še. Za tistega, ki Pot v nestalnost prebere zares pazljivo, bo tista »nestalnost« lahko pomenila marsikaj. Tudi »narenhaus«, ako bi s to pazljivostjo nespametno pretiraval. (Vsekakor bodi povedano: prej ko sem končal ta perčičevski zapis, sem moral za tri dni v posteljo. Vročine okrog 38,5°.)

ODMEVI NA ...

Prilika o brkih

Mate
Dolenc

Neke sončne zimske nedelje tega zloveščega 1984. leta sem krenil s svojim dve leti starim sinom na Cankarjev vrh na Rožniku. Kdor vsaj kdaj pa kdaj zaide na ta tradicionalni kraj, ve, kakšne so sončne nedelje na Rožniku; nedeljski sprehajalci, otroci, psi, pivo, kokakola in preste na mizah, razgled na Barje proti Vrhniki, včasih se sliši celo tuljenje zveri iz živalskega vrta; in sploh ne nazadnje, je tu hiša, v kateri je živel naš pisatelj Ivan Cankar; in na nekakšnem pomolčku, ki iz hriba štrli nad strmó proti živalskemu vrtu spuščajoči se travnik, doprsni kip brkatega pisatelja, ki si črn in brezizrazen ogleduje sodobne nedeljske Ljubljancane in druge Slovence.

Mali se me je držal za roko, jaz sem pa nekaj časa molče gledal tega brkatega črnega moža na podstavku. V tistih trenutkih mirovanja se je v mojih mislih zavrtel trak kulturnega in političnega dogajanja preteklega, in tega novega, 1984. leta v naši deželi, kar pa tudi ni čudno, saj se je s podobnimi zadevami v svojem času ukvarjal prav ta brkati človek s podstavka. Po glavi mi je šlo; gospodarski razpad, skupna jedra, usmerjeno šolstvo, jugoslovansko zajedništvo, želje nekega generala o enem samem narodu, ki bo tu živel čez petdeset let, zaprte meje, že prav nečloveško zajebovanje naših zdomcev na mejah, podaljšanje vojaškega roka, sprejeto proti volji vse mlade generacije, ženske vojakinje in Milka Planinc pri Gadafiju, ki si ogleduje ŽENSKO vojaško šolo ... itd. Hkrati sem pomislil na nekatere publicistične prispevke v nekaterih naših revijah, ki kritično, če že ne kar s strahom, obravnavajo omenjeno dogajanje. Na primer, *Poenotena sivina* Toneta Pavčka in *Odmevi na ... 1984* Toneta Peršaka v zadnji Sodobnosti. Čeprav je prvi na uvodnem mestu, drugi pa na koncu revije med dodatki, in čeprav sta stilno in čustveno različno obarvana, sta si podobna v oceni naše sedanosti in prihodnosti. Postati bomo morali enobarvno sivi, enaki v množici, brez izjem in stremljenja k nadpovprečnosti, vtisnjeni v kalup splošnega in skup-

nega, vsi delujoči v en sam skupen prid; v prid DRŽAVE. Stiki s tujino se bojo še nadalje zapirali, naši otroci bojo služili daljši vojaški rok (sploh pa smo v bistvu vsi že vojaki) in izobraževali se bojo samo toliko, kolikor bo to v korist državi, in to strogo enosmerno in omejeno, ker bo samo enosmerno in omejeno izobražena mladina državi v korist, ne pa v nevarnost. Individualnost je zmerom bolj nezaželena, vsi skupaj se moramo zgnesti v zajedniško maso, pa čeprav v revščini, tako da bomo »enaki v revščini« — medtem pa se in se bo na drugi strani bohotila politična birokracija — oziroma lumpenbirokracija, kot jo je popolnoma na mestu imenoval Taras Kermavner, ki bo vse bolj in bolj slavila samo sebe in svoje že mrtve ali še živeče prednike.

V tej točki je moj miselni sprehod skozi ta dva članka zastal. Vprašal sem se; kaj pa naj pravzaprav jaz, zdaj, po teh konstatacijah, storim? Kaj naj storim kot posameznik, kot zavesten individuuum — *in kot oče tega malčka*, ki mi stoji spodaj ob hlačah in še ničesar ne ve? Kaj naj storim kot človek, ki se zaveda tega gnilega toka, v katerega so nas pahnili naši kapitani? Kako naj gledam in upam v prihodnost tega malega otroka moškega spola, ko pa vem, na kaj so ga obsodili drugi, ki niso najine krvi in najinega semena?

Kot nekakšen impulz me je prešinilo, ko sva stala pred strogim brkatim obličjem, ki se mu je v njegovem času dosti bolje godilo, kot bi se mu v našem — dvignil sem svojega Vaneta v naročje, mu pokazal Ivana Cankarja tako, da sem ga pogladil po brkih, in rekel, čeprav sem vedel, da je mali še premajhen, da bi razumel:

»Veš, Vane, tole ni Vuk Karadžić, čeprav ima ravno take brke; to je Ivan Cankar in tudi čez petdeset let bo Ivan Cankar. Vuk Karadžić je bil en čisto drug gospod, ki je živel drugje in govoril in pisal povsem drugemu, čeprav bližnjemu narodu. Čeprav imata enake brke, sta dva čisto različna moža.«

Potem sem postavil malega na tla.

Ali sem s tem kratkim predavanjem kaj prispeval k njegovi zavesti, čeprav me še ni mogel razumeti? Sem. Kajti sprehodi na Rožnik se bojo ponavljali in Vane bo vsako leto večji in bo več razumel. Nekoč se bo v NEKAKŠNI šoli učil o obeh — o Ivanu in Vuku. Ali morda samo o drugem? Morda. Ampak po moji zaslugi bo vedel, da obstaja tudi prvi in da prvi ni isti kot drugi. Da je za Vaneta kot Slovenca samo Ivan prvi, Vuk pa kvečjemu drugi. In da bo tako tudi čez petdeset let, ko o nekem generalu ne bo več ne duha ne sluha!

Zakaj pravzaprav pripovedujem to zgodbico iz svojega družinskega življenja? Prav zaradi vprašanja — kaj naj pravzaprav storimo? Vidimo, da bo šlo šolanje naših otrok svojo pot brez vsake možnosti naše udeležbe. Da gre svojo pot vprašanje narodov; da gre svojo, videti je, nezadržno pot vprašanje naše osebne svobode in pravice do individuuma v sebi... da smo, zavestni posamezniki, zmerom bolj brez moči — da ne razpolagamo več niti s svojim delom, niti s svojim dohodkom in zmerom manj z duhom in telesom, saj ne enega ne drugega nimamo več zase, ampak za Državo. Da z nami razpolagajo in nas usmerjajo tisti iz »več desetstisočglave množice funkcionarjev na vseh ravneh« ... Torej si bomo morali pomagati sami. Zdaj smo, bolj, kot so bili starši kadarkoli prej, odgovorni za svoje otroke! Preprosto — kot starši jih ne smemo prepustiti tej »skupni usodi«. Sami moramo na-

rediti iz njih zavestne posameznike, ne pa ljudi, ki pomenijo samo številke v masi. Sami, doma, bomo morali popravljati, kar bo zunaj, v zajedniški množici, skaženo. Sami bomo morali poskrbeti za to, da bo otrok razlikoval dva enako brkata moža, kot jim bomo morali najbrž tudi odkriti, da je na drugi strani jugoslovanskih meja še polno drugih svetov in drugih resnic — upam, da nam bojo kapitani pustili vsaj atlase! Morali bomo poskrbeti za to, da naši otroci ne bojo častili enega samega malika, pa naj bo samoupravljanje ali pa tisto, kar bo prišlo potem. To pa bo seveda težko in nevarno delo. Zato čaka otroke »zavedajočih se« staršev naporna mladost, starše pa nevarna starost.

Ali pa bi bilo mogoče bolje za vse skupaj, če bi jih prepustili toku te splošne reke? Jih pustili »srečne v nevednosti«? Morda v prepričanju, da so pomembni brki, ne pa različnost obeh mož, ki sta jih nosila pod svojimi nosovi?

Retrogarda

kot alternativa avantgardi?

Tone
Peršak

»Vabimo Vas na predpremiero druge uprizoritve Gledališča Fester Scipion Nasice, ki bo v ponedeljek 26. 3. 1984.

Z ustvarjalnim prepričanjem, resnostjo in smotrnostjo delovanja Gledališča Sester Scipion Nasice, Vas prosimo, da si zapomnite nekaj neizbežnih navodil za prihod na kraj dogajanja:

Pred vhomom v veleblagovnico NAMA na Titovi, Vas bo natančno ob 22.56 pričakoval v duhovnika oblečen možki.

Prepoznal Vas bo po tem pozivnem pismu, ki ga boste nosili v roki.

Napotil Vas bo v interier Gledališča Sester Scipion Nasice, kjer se bo odigral retrogardistični dogodek.

SESTRE«

In res se je vse zgodilo tako, kot je obljubljalo navedeno vabilo. Že nekaj minut pred napovedano uro se je podpisani pojavil pred vhomom v NAMO in srečal tu še nekaj znancev, ki so prejeli enaka vabila. Štiri minute pred enajsto se je pojavil tudi v duhovnika oblečeni mladenič z nekolikanj »punk« pričesko in nam vsem razdelil nadaljnja pisna navodila, kako in po kateri poti naj se napotimo do prizorišča napovedanega dogodka. V veži, v katero nas je napotilo navodilo, nas je pričakoval v oficirski plašč oblečen mlad možki, ki nas je napotil v tretje nadstropje stare stanovanjske hiše v strogem središču Ljubljane. Tu smo si povabljeni v najprostornejši sobi manjšega stanovanja ogledali predpremiero uprizoritve novega gledališča, ki je menda eno uprizoritev že odigralo.

Podpisani se je mimogrede tudi pogovarjal s člani skupine (izraz skupina je tu uporabljen povsem pogojno) o idejnih in estetskih izhodiščih Gledališča Sester Scipion Nasice in tako je nastal pričujoči zapis. Povedati pa je treba še to, da na željo sogovornikov ne bo omenjeno nobeno ime, niti imena igralcev, ki so nastopili v predstavi.